

SOMORJAI

KIADÓHIVATAL:
SOPRON.

Yárkerület 72. Tel. 175

LEVÉLCIM:
SOPRON I.
Postafiók 92.

FELSŐDUNÁNTULI HÉTFŐ

POLITIKAI-, TARSADALMI ES SPORT-HETILAP

Előfizetési árak:

NEMETORSZÁGBAN

Egész évre RM 12'—

Fél évre . . . 6.—

Negyed évre . . . 3'—

Vilkovisken városát a német csapatok visszafoglalták

Berlin, augusztus

Berlinből jelentik: A keleti arcvonalon Strij és a Visztula között a bolsevisták sok nagy támadása véresen összeomlott. Baranovtól északnyugatra a németek elfoglaltak egy fontos magaslatot. Varsó és Augusztovo között többnapos szünet után az ellenség

újabb nagyerejű támadásba lendült, azonban csak Bialistoktól délnyugatra értek el betörést, amit később elrezteltünk. Kovnától délnyugatra a német erők visszafoglalták Vilkovisken városát a bolsevistáktól. Memelnél teljes német elhárító sikert értünk el és a bolsevisták veresége közben

két ellenséges páncélos hadosztály is elpusztult. A lettországi támadásokat visszavertük, a betörési helyeknél heves harcok dultak. Tegnap Baranovtól északnyugatra a németek folytatták támadásukat sikeresen. Az elkeseredett bolsevista ellenállással szemben. — (MTI)

Viretől délre elkeseredett harcok dultak

A Német Távirati Iroda jelenti: Caentől délkeletre elreztelték az ellenséges áttörési helyeket. Az angol-szászok tüze a német állások ellen, kora reggel óta pergőtüzzé fokozódott. Az Orne-nál csak

gyengébb erejű támadások voltak, de Vire-től délre különösen heves és elkeseredett küzdelmek folytak. Le Mans körül az ellenség két 2-3 hadosztályt vont össze. Az amerikaiak hiába roha-

mozták a német állásokat és véres veszteségeket szenvedtek. Brest, St. Malo és Le Mans német védői hőiesen védekeznek az egy-egy támadó ellenséggel szemben. — (MTI)

Külföldi érdekességek

Don Iddon a „Daily Mail” ismert amerikai tudósítója 5 évi szakadatlan munkássága után most az USA-ból átmenetileg visszatért Angliába s első londoni cikkét a „Daily Mail”-ban immár nyilvánosságra hozta. Leírja visszautazását a „British Overseas Airway” Clipper vizirepülőgépen. E angol légi összeköttetés érdekessége, hogy a „British Overseas Airway” utasaitól nem szedhet utibért. Ezt „Pan-American Clipper” nem engedélyezi. Az üzemenyagokért az angol adójával fizet, viszont Amerikában teljesen ismeretlen a társaság, hiszen reklámjait sem hirdethetik. Ez jó példa arra, — úgy véli Iddon, — hogy Anglia mily gyenge politikát folytat a légügyi összeköttetés terén.

5 évi megszakítás nélküli amerikai tartózkodása után első angliai benyomásai olyan „felizgatók és aggasztók” voltak, hogy még mostanig sem tudta magát teljesen összeszedni. London első megpillantásakor mélyen megrendült. Nem annyira a romhalmazok rendítették meg, erre elő volt készülve, hanem inkább az elhagyott és vigasztalan utcák és terek sokasága. A „Daily Mail” Amerikából hazatért munkatársát egyik kollégájától kérdezte: „Hol van minden ember?” és a következő választ kapta: „Ezt még idejében megállapíthatja. Mert a repülőbombról úgyebár Amerikában ön már hallott?” Iddon igenlően felelt: De beismeri, hogy a valóságban azonban csak tö-

redékét ismertem az USA-ban. Senkinek a leghalványabb fogalma sincsen az USA-ban a repülőbombrak igazi pusztításairól, ha csak nem Londonból jött éppen vissza. A „V. I.” a valóságban valami nagyon szörnyűt jelent. Nappal nem zavarta annyira, annál jobban azonban éjjel. E fel fogásában a „főbbi angol is osztozkodott, kikkel visszatérte után beszélgetett. A Führer elleni merénylet hírének megérkezéig Londonban a beszélgetések témája kivétel nélkül a „V. I.” volt: Ez eléggé bizonyítja, hogy ez a dolog nem tréfa. Az USA-ban a lapok a „V. I.”-ről szóló tudósításoknak csak kis hasábot szorítottak.

A lengyel „felszabadítási bizottság” és a londoni lengyel emigráns kormány viszonyáról ír a londoni sajtó ezzel kapcsolatban: A Göteborgs Handels- und Schifffahrtszeitung londoni levelezője arról tudósít, hogy Mikolajczykknak sürgősen Moszkvába kell utaznia. „News Chronicle” így nyilatkozik: „Ha a lengyel kormány ki akar jutni zsákutcájából, meg kell hogy találja a lengyel felszabadítási bizottsággal az együttműködés útját. Nagybritannia nem engedheti meg magának, hogy összeköttetését Oroszországgal a lengyelek telhetetlensége miatt veszélyeztesse, mivel nem tudnak egymással megegyezni. Hasonló hangnemben ír a „Daily Herald” Sőt még az ultrakonzervatív saj-

tó sem védi a lengyel kormányt. A „Daily Mail” Negley Farson egy feltűnő cikkét közli, melyben a következőket írja: Vitatathatlan, hogy az oroszok és lengyelek vitatárgyát képező, egész területet gyakorlati szempontból nemsokára hivatalosan is bekebelezi a Szovjet-unió. Jelentős, hogy bizonyos lengyel birtokok, melyek egykor a leghatalmasabb lengyel nagybirtokosok — kik a lengyel kormány mögött állnak — tulajdonai voltak éppen az annyira megvitatott lengyelországi területeken fekszenek. Nincs értelme annak megvitatása, hogy Lengyelországban éppen ezek a nagybirtokosok alkotják a hatalmat és az országot 1926 óta vezették.

A „Tat” című svájci lap jelenti, hogy az USA-ban lévő német fogolytáborokat, melyekben a német légiőrök és afrikai hadtest 5500 tagja van elhelyezve, legutóbb újságírók látogatták meg. A tapasztaltak alapján elmondják, hogy a foglyok semmit sem vesztek nemzetiészocialista meggyőződésükből. Jól-lehet minden fogolynak joga van rádiókészülék birtoklására és szabadon hallgathat minden állomást, mégis úgy látszik, hogy nem nagyon hiszik amit angol-amerikai részről hallanak. A német városok elpusztításáról szóló hírek, valamint az orosz győzelmeiről szóló jelentések, a foglyok száma, kik átlag 25 évesek, túlzott ellenséges propagandának tűnik. Ellenben

szentül hiszik, hogy Newyorkot előbb utóbb német bombák romhalmazzá fogják változtatni. Leginkább azon csodálkoznak az újságírók, hogy a tábor egyik falán hatalmas betűkkel ezt a feliratot látták: „Ki fogja megverni a háborút? Mi.” Hasonló felfogás uralkodik a többi táborokban is, különösen a fiatalabb generációknál.

A „Göteborgs Handels- und Schifffahrtszeitung”, londoni tudósítója a normandiai engolszász offenzívával kapcsolatos angol kritikákkal foglalkozik, melyek azt állítják, hogy Rommel régi El Alamein-i ellenfelét Montgomery orránál fogva vezeti. A „Daily Telegraph” katonai munkatársa írja, hogy a szövetségeseknek egyedülálló alkalmuk lett volna a németeket megverni. Mindig és mindig támadnia kell mig csak a német összeomlás a fronton be nem következik. Ezért a Montgomery elleni kritika most Angliában nagy divat. Még amerikai adók is meglehetősen nyílt kritikát gyakorolnak felette. Littel Hart a Daily Mailben radikális szakítást kíván az eddigi módszerekkel. A „Daily Telegraph” haditudósítója, Burglay megállapítja, hogy a szövetségesek áttörési kísérleteiknél nem akarnak, — mint a németek ezt 1940 nyarán — rizikót magukra vállalni. Akkor német páncélos erők minden gyalogos és tüzérségi segítség nélkül működésbe léptek, — ugyanakkor azonban gatlás nélkül pazarolják bombáikat, anélkül, hogy eredményre tekintenének. A németek viszont a bombázások alatt kiürítik fő erejüket az előretolt állásokat, hogy minél kevesebb legyen a veszteség. A következő napokban előre láthatólag az angol sajtó még erősebb bírálattal fog gyakorolni és valószínűleg bele fog ebbe kapcsolódni az amerikai is. A förelátatlanság mindig nagyobb lesz és Montgomerynek hamarosan sikereket kell felmutatnia, ha nem akarja a helyét másnak átadni.

KAIRÓ: Nahasz pasa egyiptomi miniszterelnök szerint az angol-szászok megegyeztek abban, hogy Palesztinát elveszik az araboktól. (MTI)

PÁRIS: Angol-amerikai mélyrepülőök Tours pályaudvarán egy feltűnően megjelölt vöröskeresztes sebesült vonatot támadtak. 41 német katona meghalt. (MTI)

Egy kis mozaik...

Bukovina, 1944 július hó.

Halkan szemérgél az eső. Bakatok a hegyek között, néha megállók és visszazérek. Alattam mély völgytorokban zuhog, rohan a gyors, tajtékzó hegyifolyó. Sziklás medrében kavargó a víz. Bukovina.

A hegyek komoran hallgatnak és hallgatnak a sötétzöld fenyőerdők, a kanyargós gyalogutak s a félelmes szakadékok. Csodálatos vidék.

Amott egy rejtett tüzelőloveg, csöve sandán kandikál ki a fák közül.

Nos helyben vagyunk Ez már a front.

Gyerünk tovább...

a gyalogság állásai felé. Ami ezen a hegyes terepen legjobban meglep, az hogy nemcsak a századok, de a szakaszok védőállása is mennyire nyújtott, mekkora területet foglal el s az egyes egységek milyen távol vannak egymástól.

— Ja barátom, — nevet a kaulozó vitéz G. S. alezredes. — Ez itt hegyi harc. Rettentő területet kell tartania egy-egy ezrednek. Nehéz is itt az előrejutás mindegyik ellenfelének. Harckocsikkal például szinte lehetetlen előre jutni. Nézz csak át a szemközti hegyoldalra és próbáld elképzelni, hogy onnan felénk tör egy ellenséges harckocsi. Nos, pajtás, nem adok neki három lövést a páncélrombolóval s már is levegőben van az istenadta.

Lassan ballagunk. Nehéz a haladás itt a hegyek között. Bizony jól meghúzódnak az izmain ahogy törtetek magam a hegycsúcsok felé. Az alezredes ur mosolyogva figyelő küzködésemet.

— Pecsze a csizma az oka. Fiam itt nem lehet csizmában másképp. A hegyekhez bakancs való, erős és mégis könnyű szerű, hogy szabadon mozoghasanak a lábaim. Ilyen mint az én lábamon van.

Hanem az akna... ide is eltalál. Hallom a vijjogását s vetem magam a földre. Ott robban valahol a fák között. Gyorsan tovább megyünk s közben még háromszor a közelemben csap. — Találomra lönek, — jegyzi meg az alezredes s meg sem rezdul. No kinn is vagyunk az első századnál.

A derék székelő fiúk pofékelve üldögélnek az állások előtt. Eppen ebéd után vannak.

— No mi ujság? — kérdi az alezredes.

— Semmi, alezredes úr alázatosan — feleli az egyik góbé.

— Hogy sikerült az éjszakai vállalkozás?

— Öt fogoly, tizenegy puska, meg négy géppisztoly.

— Hogy történt? Meséld csak el fiam.

A székelő hunyorog.

— Hát az úgy volt, hogy mi mentünk, ők meg belénk ütöttek. Nagy volt az ütődés, mert pokolba repültek tőle. Mi is meglepődünk s ijedtünkben lövöldözni kezdtünk. S lám, Uramisten, mire abbahagytuk alig maradt belőlük hirmondóra való.

Turi Turgonyi András hadnagy, haditudósító.

Légiriadó alatt betörtek egy várkerületi fényképészüzletbe

Linka József fényképész és Mayer József kerékpárkölcsonzót tetten érték, amikor egy másik várkerületi zsidó üzlet zárát feszegették

Mély megbotránkozást váltott ki az emberekben az a bűncselekmény, melyet két soproni megtévedt iparos követett el tegnap és pedig az egyiket légiriadó alatt.

Szerdán délután 2 óra tájban feltűnt Prickler János kormányfőtanácsos, bankigazgatónak, hogy a Várkerületen a Hirschl Jenő féle lezárt zsidó üzlet utcai ajtaját valaki, egy lakatoskülsőjű férfiú feszegeti és vele együtt ott van egy másik ideges magaviseletű ember is. A bankigazgató azonnal szólt az őrszemes rendőrnek, aki igazolásra szólította fel a „munkában” levő két embert.

Ekkor derült ki, hogy az egyik, akinek a kezében lakatosszerszámok voltak és aki egy aktatáskában még többféle lakatosszerszámot is vitt magával és aki biciklin érkezett a Hirschl-féle üzlet elé, azonos Mayer József soproni kerékpárjavító és kerékpárkölcsonzóval. Mayernek a volt gettóban, az Új-utcában van ma is az üzlet-helyisége.

A másik férfi Linka Miklós fényképész volt, akinek Fehér Fótó címen az Erzsébet-utcában van fényképészüzlete.

Ök ketten úgy látszik betörésekre szövetkeztek egymással. Mert a Hirschl-üzlet feszegetése nem az első kísérletük volt. Ugyancsak tegnap délelőtt, állítólag a légiriadó ideje alatt, feltörték a Várkerület 117. számú házban levő Bokor-fotó volt zsidó fényképészüzlet ajtaját olyanformán, hogy annak kilincsét leszerelték. Mindketten bementek és ott körülnéztek. Még gyertyát is gyújtottak, hogy mindent felkutatassanak. Elvittek az üzletből több fényképezőgépet, sok filmtekercset és egyéb ingóságokat. Sőt mindent egyszerre nem is tudtak összeszomagolni, hanem egy újabb út számára más dolgokat is előkészítettek.

Az első helyszíni szemle alkalmával nem tudtak tagadni. Mindketten beismerték, hogy betörték a Bokor-féle fényképészüzletbe. Ha valaki megzavarta, meglepte volna őket, azt felelték volna, hogy Linka Miklós kibérelte ezt az üzlethelyiséget és ide költözik az Erzsébet-utcaból, azért tartózkodnak az üzletben.

Ez volt ennél a betörésnél az ürügy. A másik kísérletnél, ahol tettenérték őket, már ilyen kifogást sem tudtak mondani. Szinte egykedvű nyugodtsággal és vállvonogatással felelték, hogy ruhákat akartak szerezni az üzletből, a zsidó vagyonból, — betörés útján.

Egyébként a jelek szerint más bűn is terheli a két „szövetségest” és az a gyanú, hogy több lezárt zsidó üzletben vagy lakásban is tehettek látogatást előző napokon, sőt tegnap kora délelőtt is. Ebben az irányban a nyomozás folyik és igyekeznek minden részletet feltárni a bűnre hajlamos két

ember elvetemültségének.

A Bokor-üzletbe történt betörés és az ott elkövetett lopás, amelyek során több nagyértékű fényképész kelléket, fényképezőgépet vittek el, az eddigi adatok szerint a tegnap délelőtti légiriadó alatt történt. Ez esetben pedig a bűn útjára tévedt két betörő ügye a

rögtönítélő bíróság hatáskörébe tartozik.

A nyomozás lesz hivatva kideríteni, hogy miként történt és még hol történt betörés, hogy Linka Miklós és Mayer milyen véket valószínűleg már meg eddig és miket forgattak még a fejükben.

Halálraítélték Hitler merénylőit

Berlinből jelentik: Hitler ellenítézt július 20-i merénylet kétnapos tárgyalás után kedden befejeződött. A tárgyalást a néptörvényszék első tanácsa vezette le, a berlini kamarabíróság tanácstermében. A tárgyalás elején az elnök közölte, hogy a birodalom főügyése vádat emelt Vitzleben volt vezértábornagy, Hoepfner volt vezérezredes, Stieff volt vezérőrnagy, Hagen volt tartalékos főhadnagy, Hase volt altábornagy, Bernardis volt vezérkari alezredes ellen. A vádlottak padján ült még Klausning volt százados és York von Wartenburg gróf volt tartalékos hadnagy is. A birodalmi főügyész vádjá szerint a vádlottak 1944 nyarán egy számszerűen kicsiny áruló csoportot alakítottak és gyáva gyilkosságot kíséreltek meg a Führer ellen, hogy azután belső lázadás szításával magukhoz ragadják a hatalmat a hadsereg és az állam felett, hogy azokat szégyenletesen kiszolgáltassák az ellenségnek. Először Stieff volt vezérőrnagyot hallgatta ki az elnök.

Stieff beismeri első kihallgatása során, hogy valóban gondolt és tényleg tárgyalt Theschkow ezredessel, valamint az összeesküvésben résztvevő több más magasrangú katonával a Führer elleni merényletről. Beismeri azt is, hogy a merénylethez előkészített robbanóanyagot magánál őrizte és ő juttatta el a robbanóanyagot Stauffenberghez. A tervek szerint először egy frontkatonabőrjében akarták elhelyezni az időzített bombát, hogy az a Führer előtt történő jelentés pillanatában robbanjon és mikor ez nem sikerült, akkor csempészte Stauffenberg irattáskájában a robbanóanyagot a Führer megbeszélésének színhelyére. Stauffenberg már július 6-án és 11-én jelentkezett a Führernél jelentésselre és akkor már nála volt a robbanóanyag. Akkor csak azért nem hajtották végre a merényletet, mert Himmler, akit szintén el akartak pusztítani, nem volt jelen. A következő vádlott Hagen volt tartalékos főhadnagy, Kuhn őrnagy megbízásából 1943 telén szintén őrizte egy darabig a bombát. Kuhn őrnagy a merénylet meggyújtása után átszökött a bolsevistákhoz, majd pedig Stieff megbízásából a bombát átadta Stauffenbergnek. A következő vádlott Vitzleben

volt vezértábornagy már 1943 februárjában tárgyalta a merényletet Beck volt tábornaggal, majd 1943 októberében az összeesküvés vezetőjével, Olbrichttel is tárgyalni kezdett. Eleinte csak arról volt szó, hogy a Führer lemondásra bírják és Vitzleben és Beck legyen a főparancsnok, illetőleg birodalmi kancellár. Ekkor még azon a véleményen voltak, hogy ha a Führer életben marad, hasznosabb mintha meggyilkolják. Vitzleben 1944 márciusában ismerkedett meg Stauffenberggel, akitől akkor tudta meg, hogy ő fogja végrehajtani a merényletet. Ezután a vádlott ismertette közvetlenül a merénylet utáni eseményeket, az új kormány megalakítására irányuló parancsokat és a hatalom átvételének előkészületeit. Utána Hoepfner volt vezérezredes kihallgatása következett, aki elmondta, hogy 1943 szeptembere óta Olbricht beleavatta őt a bűncselekmény előkészítésébe. Beismerte, hogy a megbeszélés alkalmával gondolt a Führer elleni merénylet lehetőségére.

Hoepfner, mint a hazai hadsereg főparancsnoka, az erre kijelölt szobában megkezdte működését. Működésük azonban estefelé hirtelen véget ért, amikor szobájába benyomult egy csomó tiszt és katoná. Elmondotta, hogy Beck vezérezredes öngyilkosságot kísérelt meg és pisztolyával három lövéssel megsebesítette magát. Még nem tisztázott okokból azután Fromm vezérezredes személyesen agyonlőtte.

A főállamügyész vádbeszéde után a hivatalból kirendelt védőnek engedték át a szót. Végül a törvény értelmében a vádlottak érvényesíthették az utolsó szó jogát. Klausning és Bernardis vádlottak kérték, hogy az általuk várt ítéletet agyonlövétéssel hajtsák végre.

Von Vitzleben Ervin, Hoepfner Erick, Stieff Helmut, von Hagen Albricht, von Hase Pál, Bernardis Róbert, Klausning Károly Frigyes, Wartenburg York Péter gróf vádlottakat, mint esküszegő, becsületlen célokra törekvő hazajárulókat halálra ítélte. A vagyonuk a birodalomra haramlik. Az ítéletet két órával annak kihirdetése után valamennyi vádlotton akasztással hajtották végre. (MTI)

Ammondó vagyonok,

hogyha iénram biz-
ná Uszentfölsige a
színek kiválogatá-
sát, kettőt bizto-
san kihánnék. De
ki ám. Mer iénne-
kem bizon. ez a
kettő igen a bö-
gyömbbe van. Va-
gyis a piros meg a fekete. Hogy a
pirosra miér haragszom? Tisztes-
ség ne essék, nem azeit, mintha
bikának érezném magamat. Fe-
nyét! De azeit valami kis termé-
szetbéli hasonlatosságot. nem ta-
gadhatok le. Azt teccik tunnyi, ho-
hát nem csak a bikát vadította meg
a piros szín, hanem engem is. De
meg ám! Valahányszor olyan fe-
hérrép kerül az utamba, aki a juó
Istenről kapott természetes ékes-
ségeit, a csókolnyi való ajakát
erondította festégyárakból pinzér
vásált mesterséges kottyalikkal.
Vastag pirossal. Nem mondom,
amennyi mendergős istennyi vala-
hun csak van, ilenkor még ősz-
szekivánom. De csak az első minu-
tába, mert utána rövest igen
mél csodálkozásba zuhanok. Abba
hát. Hogyan lehet, mondok, hogy
mindenfélét azt hírik, Soprony-
ból mindeszálal ementek a zsidó-
nék, aztán mennyi futkoz mégis
az uccákon. Itt e, ott a, meg amott
a. Mer a nem lehet igaz keresz-
tény hiten, aki uccsuffa teszi a
Teremtő rendelit és a csókon ki-
vül igazmondásra is teremtett szá-
ját ilen hazudó főtikkel mázulla
vastagra. Montam ién ezt má igen
sok kisa szonnak, jólánnak meg
asszonnak. Erre'ük: nincs igazam.
A keresztlevelükkel tuggyak bi-
zonyítani, hohát ük nem zsidók!
No mondok, meg tehetik, de azt
hát csak attugya meg, aki belelét
a keresztlevele, de ezt a zsidósá-
got félkilóméterről is mindenki
meglátta. róluk. A vakok kivite-
lével. Hát nincs igazam? A fekete
színt meg hogyan tunnám szeret-
ni, mikor ez a bánat maga. Bi-
zony. Ha valami baj éri az em-
bert, hát nem az a legelső, hogy
elfeketedik, előtte a világ. Iés ki-
nek öröm a fekete? Csak a hót
emberé: mikor meghal, nagy fe-
kete ászlót tűznek ki a tisztelettye-
ra, vajhát a gazdákörre. No nagy
öröme tehetik benne. Csoda-e, ha
a nipek szívvvel-ilekkel azt ki-
válnák: Uram Isten, csak men-
től távolabb tarcsd tőlünk, ami
fekete. Igaz is. Gonduhattyák, mit
értett Tóth Sándor honvid Jancsi
fija, aki valami három hete odale
a Rábaközbe kiment az anyyával
kapányi a mezőre, aztán... No, de
mennyünk csak sorjába. Ölig a
hozzá, ott keringtek, csatáztak fő-
löttünk a csufok. A vadászrepülők
épparat juól szűgyön találtak, az-
tán az ejtőernyősök kiguráltak a
mint a polyva; szálltak-szálltak
lenek. A Jancsi gyerek meg kora-
reggel sok körtit talált összeennyi,
aztán millen a gyerek, vizet is ip-
pen ölöget ivott rá. Eccercsak
erősen éri, hogy a Nimeték szoms-
zidos buzatáblája szilin sürgös
duga vuóna. Meg is oda, illedel-
mesen kuporodik is má, eccerre
csak nagyot visít, két kézre mar-

kulla a megereszkedett bugyogó-
ját s mint a szél naffeiren vissza
az anyáho: „Desanyám, egy ele-
ven fekete ördög lesett rám a bu-
zából.” „Az öreganyád térgye. Ö-
dög csak a pokolba van, nem a
buzába. Vigezd a dugodat, hogy
baj nem legyen belőle.” A gye-
rek meg csak kapkotta a fejét
amarra, de aztán hogy nem látta
többet az ördögöt, no meg a duga
is követelődött, hát csak megin-
dult a buzatábla felé. De mast
eme széle irányába. Ott aztán,

ahogyan illik, megint elkezd ku-
porodni, de még tán fele uttyán
se vuót a kuporodásnak, ismét
eskittya magát, megint kétkézre
visszamarokk a lecsuszott bu-
gyogót és mint a hidegrázás, ved
el magad: „Desanyám, jaj des-
anyám, még egy fekete ördög!” A
desanyám azonban haza indult. No
még csak mast riatt meg igazibul
a Jancsi gyerek. Visított, mintha
nyuozták vuóna iés uffutott, hogy a
lába se írte a földet. Vigig kátoz-
ta a határt: Ördögök vannak, a

Nimeth Gyulák tagtyába! Innejd
is, onnadj is oda-figyelték a ni-
pek, e csak nem szalad világga
minden ok nélkül? Nézzük meg
hát azt a Nimeth-tagot. Iés fél
óra se teltt bele: kiétyapjasfejű
kanadai fekete niger ejtőernyőst
kísírték be a buzatáblából a kapa-
nyeles gazdák a csöndirsigre. Iga-
za vuót háj a Jancsi gyerekek.
De meg az anyának is. Kiét na-
pig köllötté tisztára mosnyi a bu-
gyogóját. Ugy ám!

Az eszterházi operaház szomszédságából

Az éjjeli zápor, kellemes hü-
vös levegővel váltotta fel a teg-
napi hőseget. A lepacskolt sár
szikkadni kezdett, a reggeli nap
aranyló sugara mohón szippant-
ják fel az utolsó vízcseppeket.
Az eszterházi várkastély park-
jához csatlakozó Léserdőben
bandukolok. A napsugár beara-
nyozza a versaillesi királyi kas-
tély mintájára épített hercegi
palotát. A francia park fái kö-
zött számos pavillon ékeskedik.
Köztük legfényesebb a bécsi ope-
raház kibővített mása, a dal-
színház, melyben bécsi híres mű-
vészek szórakoztatták fél Európa
fürangú vendégeit, kik itt mula-
toztak a magyar főúr otthoná-
ban. Haydn, a később világhírű
zeneszerző, itt aratta első sike-
reit, mint a hercegi zenekar di-
rigense. Az operaház mögött hú-
zódozt meg a bábszínház és kel-
léktár. Az operaház 1863-ban le-
égett, emez ma is áll.

A nyilegyenes allék sugáralak-
ban futnak össze a kastély fő-
homlokzatához. Két allé közti
erdőrézben, megbújva áll ez az
épület, hova utam vezetett. Egy
ideig magtár volt, 1909-ben Ko-
vacsics hercegi gazdasági felü-
gyelő javaslatára növénynevesi-
tő üzem szervezetett, ennek la-
boratoriuma, hivatali helyiségei
és a gyűjteménytár nvert itt el-
helyezést.

Udvaros Károly tisztartó, az
intézet vezetője, könyvekkel, fo-
lyóiratokkal zsúfolt helyiségben,
hatalmas munkaasztala mellett
fogad. A falakat ellepi a sok-sok
elismert oklevél.

— A Soproni Hírlap olvasóinak
szeretném bemutatni ezt a csend-
ben meghúzódó intézményt. Mi
a célja az üzemnek?

— A mezőgazdasági termelés
érdekeinek szolgálata. Elsősorban
a hercegi hitbizomány gazdasági
részére folyik itt a nemesítés és
szaporítás. A kipróbált és bevált
nemesített növények aztán a
köztermelésbe is átkerülnek.

Milyen növények, illetve mag-
vak nemesítésével foglalkozik az
állomás?

— Őszi búza, repce, mák, ku-
korica, fakarmánycukorrépa, lu-
cerna, kender és az olaszlen ne-
mesítésével. A köztermelésben
nagyobb eredményt értek el
ezekkel. A kender különösen je-
lentős, a külföldi rostnövények
kiesése következtében. Az előb-
biekből 25—30 vagon vetőmagot
vesz át és ad ki a Mezőgazdák
és a Hangya. Káposztarepcéből
a Futura útján az egész ország
vetőmagszükségletét kielégítjük.

— Azt látom, hogy kigazdál-
kolt Esterházy-búzákat vetnek elő-
szeretettel. Az ország más ré-
szein is?

— Az Esterházy-búza kifeje-
zetten a soproni megyei tájegység
követelményeinek felel meg.
Dombóvár környéki kísérleti
telepeinken azonban az egész or-
szág részére megfelelő búzafajta
kitenyésztésével folyik komoly
kísérletezés.

— Hozzávetőlegesen mennyi
idő szükséges egy bevált ter-
mény kitenyésztéséhez?

— Bizony 10—15 évi mezei
és laboratóriumi munka hozhat
csak végleges eredményt, — ha
szerencse is párosul a munkával.

— A növénynevesítő állomás-
ról, illetve az uradalmaknak to-
vábbtenyésztésre kiadott neme-
sített magvak hogyan kerülnek
ki a gazdákhöz?

— A kinemesített magvakat, a
magyaróvári állami nemesítő in-
tézet útján állami kísérleteknek
vetik alá. Két évi kísérletezés
után, ha a vetőmag bevált, álla-
milag elismeri/ fajtának minősí-
tik. Ezután állami vetőmagakció-
ban jut el a mag a gazdákhöz.

— Mekkora területen folyik a
nemesítés?

— A kísérleti telep 50 hold,
Esterháza és Dombóvár környé-
kén. A tenyésztésre kiértékelt
vetőmagvakat 32 hercegi gazda-
ság szaporítja tovább.

A növénynevesítő állomás el-
ső vezetője Günther Imre hgi.
urad. tisztartó volt. Husz évig
vezette az állomást. Udvaros
Károly tisztartó, 1930 óta tevé-
kenyedik itt, mint az intézet
vezetője. Az évszázados Lés-erdő
lombos fái között végzi azt az er-
tékes laboratóriumi munkát,
amely a telepek szűzi földjeiről
indult ide. A két és félórás beszél-
getés alatt sok tudományos meg-
állapítás hangzott el Udvaros
tisztartó ajkáról. Hallottam itt
örökléstani törvényekről, keresz-
tezéssel, önmegporzásról, fenoti-
pusu hibridekről, tiszta ivarsej-
tek kombinációs eshetőségeiről és
sok-sok szakkifejezésről, röpke-
dött a levegőben. Ezekkel azonban nem
untatom lapunk olvasóit.

Végezetül csak annyit óhajtok
leszögezni, hogy az itt tapasztalt
tudományos munka Mendel Gre-
gor Johannak, a brünni augusz-
tinus kolostor tudós szerzetesé-
nek, a róla elnevezett örökléstani
szabályok megalapítójának el-
velei alapján folyik itt s hogy erre
a csendes, de értékes munkára
büszkéek lehetünk.

Géppuskások . . .

Orosz harcér, július hó.

Már hancurozó kölyök korom-
ban megragadta képzeletemet a
géppuska fogalma. Nem tudtam
még, hogy milyen, hogy hogyan
használgák, de már hallottam ró-
la, hallottam félelmetes kelepelé-
séről és nagy-nagy tisztelője vol-
ta a bátyámnak, aki a levente-
sapkát akkor már katonaruhával
cserélte fel és szabadságra hazajö-
vet eldicsekedett azzal, hogy ő
géppuskás . . .

Persze faggattam volna, ezer
haszontalan kérdést tettem fel né-
ki, de ő nem igen válaszolt. Ta-
lán unta a kérdezősködésemet, ta-
lán nem is tudott volna mind-
egyikre kimerítő választ adni, de
minden esetre a legtöbbször azzal
tért ki okvetetlenkedéseim elől:

Ezt nem szabad elárulni, ez ka-
tonai titok!

— Katonai titok! Sejtelmes zön-
gése volt fülemben ennek a két
szónak és ha még lehet, csak fo-

kozta érdeklődésemet a géppuska
iránt. Amikor azután én is katoná-
ruhában pattogtam már a gyakor-
ló-terén az „oktató urak” előtt,
akkor minden vágyam az volt,
hogy az alapképzés után a gép-
puskához osszanak be . . .

Nem sikerült. Más képzettsé-
gem volt, más feladatot kaptam . . .

A géppuskáról gyerekkorom-
ban kialakult véleményem azon-
ban nem változott meg később . . .

sem s nem változott meg akkor sem, amikor egy hosszú-hosszú szerelvénnyel utnak indult velem a Keletiről és máról-holnapra beleszóppentünk egy más világba egy eddig ismeretlen, különös életbe, s cselekvő részesei lettünk mi is a világot átformáló küzdelemnek...

A tüzéségünk napok óta lőtte már a várost. Jól dolgoztak a fiúk, de szívósan végezték az oroszok is. A kis ukrán városka már romhalmaz volt, de az ellenség még mindig kitartott, nem volt más lehetőség: rohammal kellett kiűsíteni őket...

Mint apáink, valamikor talán ugyanezen a helyen, mint őseink sok száz esztendővel ezelőtt, olyan szilaj rohammal törtek előre a magyar fiúk és elsőprő lendülettel gázoltak le, vagy szorították vissza a vörösöket. De azok ellentámadásba mentek át. De a magyar nemesek rohamozni tud, hanem szilárdan helyt állni is, ha kell. Egy tapodtat sem mozdult, nem hagyta el előbb elfoglalt helyét és még hátrább vetette visza az ellenséget...

A hajrás rohamokban kik jártak elől? A géppuskások. A védekezésben kik tartottak ki az utolsó pillanatig? A géppuskások...

Sohasem fogom elfelejteni ezeket a percek, órákat...

Dalmady György tizedes a legvadabb elhárító tűz ellenére is bátran rohan előre géppuskás rajával és mint a mágnes húzza maga után a lövésrajokat... Kelepelő géppuskája elől vadul menekül az orosz, fedezékét keres magának és onnan viszonozza a tüzet. A vörösök minden igyekezete arra irányul most, hogy a géppuskát elhallgattassák... A kezelők egy része megsebesül, váratlanul oldalról bukkannak fel a vörösök. A géppuskás irányzó is megsebesül, az orosz roham valószínűleg legázolja a géppuskásait... a géppuska az ellenség kezére kerül... Sebesültekkel, halottakkal mit sem törődve, már fordítják is meg a géppuskát az oroszok, a félig kilőtt hevedert már-már a magyarok ellen használják fel...

De nem így történt. Dalmady tizedes nem sebesült meg a rohamnál, sikerült neki fedezékét találnia s amikor látta, mi történik, máris embereket gyűjt maga köré:

— Fiúk, a géppuskát minden körülmények között vissza kell szerezniük!

Nincs sok beszéd, nincs sok tanakodás, máris indul rohamra a kis csoport, a kézigránát ösdobás remekül sikerül... A géppuska újból a miénk és már szórja is halálfőző tüzt az oroszokra...

Az arcvonal másik szárnyán Vincefi Ferenc ővezető vitézkedik géppuskájával. Az oroszok közvetlenül a tüzelőállás előtt bukkannak fel, de ő nem jön zavarba akkor sem. Rajával együtt kézigránátot ragad és mire elszáll a füst és por, csak hörgő sebesültek és néma halottak vannak ott, ahol előbb még félelmetes hurrihurrh... hangzott...

Új tüzelőállást kell elfoglalni. Gyorsan, biztosan dolgozik. Pillanatok alatt helyén van és szórja

tüzét az ellenségre. De azok csak jönnek tovább. Kusza, mászv, falhoz, bokorhoz lapulva törnek előre. Kattog a géppuska, hull az orosz és már úgy látszott, sikerül megállítani őket, amikor váratlanul baj történik: akadály támadt a géppuskánál...

Vincefi ővezető ekkor sem vesztette el a hidegvérét. Mintha csak otthon a gyakorlóterén dolgozna. A szakadt hüvelyt úgyszólván pillanatok alatt eltávolította és a géppuska már ismét tüzkeztet. Az oroszok azonban kihasználták a pillanatnyi tüzszünetet és egészen felfejlődtek. A

honvédek készletéből ekkor előkerültek a kézigránátok, majd amikor már azt sem lehetett használni, közelharcra került a sor, és a támadó vörösök meghátráltak...

Es így folyt ez órákon keresztül és így folyt ez nap-nap után és így folyik most is, valahol a Kárpátok előterében, ahol egy szebb jövőért, Nagy-Magyarorszáért harcol a magyar... Nap, nap után tanuja, részese vagyok a küzdelemnek, s nap-nap után örömmel állapíthatom meg: nem csalódtam a géppuskásokban...

Hirek mindenfelől

— **AZ ÚJ SZLOVÁK PÉNZ.** Pozsonyból jelentik: Augusztus 10-én a szlovák nemzeti bank forgalomba hozza az új 10 koronás érméket. Az új érmék súlya 7 gramm és 50 százalékos ezüst és 50 százalékos réztözetből készülnek. Egyelőre 1.4 millió darabot hoznak forgalomba.

— **PÉSTEN ÚJRA KÖZLEKEDIK A FÖLDALATTI VILLAMOS.** Az angol terrortámadások alaposan megrongálták a földalatti villamos pályáját úgy, hogy a BSZKRT kénytelen volt ezeket a kocsikat leállítani. Most hat heti munkával sikerült a munkaszüneteseknek a bombakárokat helyreállítani és így hétfő hajnal óta újra közlekedik a földalatti villamos.

— **FRANCK** Bailey az angol vassutaság vezértitkárja a „Times”-ben az angol katonai egészség és emberi lakáshoz való jogával foglalkozik és többek között a következőket írja: „Valósággal undor fogja el, ha látja, hogy az angol nép széles rétege gyakran a kormánytól milyen lakást kap kiutalva, s ezt büszkén még néplakásnak nevezik. Félni kell attól a pillanattól, amikor az angol katonai harcra való hazatér és feleségét ilyen lakásviszonyok vagy egyáltalában lakás nélkül találja. A katonák abban a szent meggyőződésben ment a háborúba, hogy a kormány minden tekintetben ügyeivel törődni fog majd, s ők, valamint családját igazságosan fogja kezelni. A különböző érdekes csoportok azonban mindenhol ott fognak majd belekeveredni, ahol szociális szempontból javulást kellene elősegíteni, a végén egoista fondorlattal Angliában népfelkelést idéznek elő. Az angol egészségügyi miniszter nyilatkozta, hogy a háború befejezése utáni első 2 évben legfeljebb 300.000 lakást tudnak létesíteni, a tehetetlenség siralmas bevallása.

— **RÓMAI ARANYBÁNYÁT ÁRTAK FEL NAGYBÁNYÁNÁL.** Néhány héttel ezelőtt egy szegény fernezei kohómunkás a Rozsályhavasban bolyongva sötét alagútját pillantott meg. A munkás ismerte az elveszett római aranytanyák történetét és most lelkesedéssel hatolt be a keskeny alagútba. Itt megvilágította és megvizsgálta a közetdarabokat, amelyeken sárgás, élénk piros érezetek csillogtak. Felületes vizsgálat is elég volt arra, hogy megállapítsa: aranybányát

fedezett fel. Mivel szegény volt, pénzestársakat keresett a bányázás megnyitásához. Hét társat talált és most már állami engedéllyel folyik ismét a munka a mintegy 2000 év óta félbehagyott bányában.

— **MEGNYITOTTÁK A MÁSODIK JAPÁN TENGERALATTI ALAGUTAT.** Tokióból jelentik: Kedden reggel adták át a forgalomnak a második tengeralatti alagutat, amely Honshu és Kiushu japán főszigeteket köti össze egymással. Az alagut két és fél év alatt készült el.

— **ELRENDELTE A BEREGSZÁSI POLGÁRMESTER AZ OTTANI ZSINAGOGA LEBONTÁSÁT,** amely a Horthy Miklós utcán van. Még 1911-ben határozott ebben az ügyben a képviselőtestület, de fellebbezés folytán csak 1913-ban lett jogerős a határozat. A kitört háború miatt elmaradt a lebontása. Az imaház megszükkíti a szép, egyenes Horthy Miklós-utcat és sokszor közlekedési zavaroknak, sőt karambolnak is volt az okozója. Most pontot tesz a város a vita végére, miután a legfelsőbb fórum is jóváhagyta a város utcarendezési tervét. Az imaház a zsidók elköltözése után a zsidóhalmikot őrzi, s miután azokat elárverezik, semmi célra nem szolgál ugysem.

— **LENYIRJÁK A HAJÁT ANNAK, AKI NEM SÜTETI EL.** Nem Magyarországon léptették életbe ezt a drákói rendszabályt, hanem Raguzában. A város az utóbbi időben sokat szenvedett bombatámadások következtében, főleg azért, mert a lakosság nem sötétített el megfelelően. Ennek megakadályozására elrendelték, hogy mindenkit le kell nyírni kopaszra, aki nem sötétített el, tekintet nélkül arra, hogy férfi, vagy nő az illető. A hatóság külön feldraszt alkalmazott az ítélet végrehajtására. Ez a büntetési mód olyan elrettentő hatással van, hogy azóta alig fordultak elő szabálytalanságok.

— **NAGYVÁRADON** a helyi sajtóban nyilvánosságra hozták a zsidó házak gondnokainak névsorát. A polgármester rendeletére pedig a zsidó házak kapualjában is feltűnő helyen kell elhelyezni a gondnok nevét és lakását. Sopronban is helyén való lenne ilyen intézkedés, különböző okokból.

— **LESZ-E AZ IDÉN NYÁR?** Lassan megindul a felmelegedés. A július első felében úgyszólván mindennaposá vált esőzések úgyláttszik végre megszűnt, beigazolván a néphit, amely szerint a Medárd-napi eső negyven napig tartó esőzés követi. Szomorúan tapasztaltuk, hogy a nagy esőzés következtében a levegő is alaposan lehűlt és csak néha voltak kis mélegebb napok. Most azonban, hogy az esők megszűntek, és megindult a felmelegedés is, bár igen lassú ütemben.

— **ZSIDÓT NE VEGYENEK BE AZ EVANGÉLIKUS EGYHÁZBA.** Dr. Baráth László rimaszombati ügyvéd a balogpádári evangélikus egyház felügyelője indítványt terjesztett elő a nyiregyházi kerületi közgyűlés elé. Irítványa szerint, zsidó fiú egyéneket az evangélikus egyházba egyáltalában ne vegyenek fel és tilták meg a kerületi területén működő lelkészeknek, hogy ilyen egyéneket megkereszteljenek. Az 1944. március 19. óta megkeresztelt egyének a kerületi presbitérium által zárással ki a kerület kebeléből.

— **MAGYAR BÉLYEGEK A LISSZABONI KIÁLLÍTÁSON.** A liisszaboni nemzetközi bélyegkiállítás első ízben jelent meg Magyarországon is. A magyar bélyegrajzolók első bemutatkozása szép sikerrel járt, mert a bíráló bizottság ezüstéremmel tüntette ki a magyar bélyeganyagot. A portugál sajtó megállapítása szerint a kiállítás közönsége nagy érdeklődéssel tanulmányozza a magyar bélyegrajzolók művészetét, amely eddig ismeretlen volt a latin országokban. A kiállítást Carmona államelnök nyitotta meg, aki maga is huzamosabban elidőzött a magyar bélyegeknél.

— **AMIKOR MEG KIRÁLYI ENGEDÉLY KELLT A NŐI DOKTORÁTUSHOZ.** A 150 év előtti kor társadalmi életében igen nagy szenzációként hatott, amikor 1754-ben Németországban a hallei egyetemen az első nő megszerezte az orvosi diplomát. Ez az első nő D. Christine Erxleben volt, akinek az édesapja is az orvosi pályán működött. Tanulmányainak elvégzése igen sok nehézségbe ütközött, mert rengeteg akadályt és előítéletet kellett legyőznie. Ehhez elsősorban is a porosz király engedélyére volt szüksége. A diploma elnyerése előtt férjhez ment és mint két gyermek boldog anyja, 40 éves korában letette a doktorátust. Orvosi pályáján igen komoly munkásságot fejtett ki, különösen a nőgyógyászat terén. Fia színtén édesanyja pályáját követte: neve egyuttal mint természetbúvár vált Németországban ismertté.

Felsődunántúli HÉTFO.

Felölős főszerkesztő: NOWINSZKY REZSŐ.

Németországi főmunkatárs: FARSKY TIBOR.

Kiadásért felelős: KARDOS ÁRPAD. Kiadja a Soproni Sajtóvállalat Rt. Nyomatott vargusi Máté Ernő könyvnyomdájában, Sopron.